

Gerrit Hoogstraaten

Notities
van een
Hikikomori

2024

Uitgeverij de Brouwerij
Maassluis

©2024 Gerrit Hoogstraaten
ISBN 9789083418414
nur 301

Cover ontwerp Linda Hirzmann

Uitgeverij de Brouwerij | Brainbooks
www.uitgeverijdebrouwerij.nl
info@brainbooks.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

“Ik krijg nauwelijks contact. Soms word ik er gek van en sta ik tegenover hem te schreeuwen: wat wíl je met je leven? Dan zegt hij: ja, dat is voor mij om te weten, ik heb een plan.”

Citaat uit artikel van Maud Effting, Volkskrant 30 september 2022.

HOOFDSTUK 1: DE MOEDERS

Morgen is de grote dag. En juist vandaag komt mijn moeder weer eens zeuren. Ik hoor het ook van de anderen. Ze voelen het aan. Dat er iets gaat gebeuren. Waar ze geen idee van hebben. Dat maakt ze onrustig. Maar gewoon zo min mogelijk op reageren, zoals altijd. Desnoods een wandelingetje buiten. Want de frisse lucht, een frisse neus, je weet wel. Zonlicht. Zo belangrijk.

Wat wil je met je leven? roept mijn moeder. Je moet toch wat willen? Je kan toch niet je leven lang hier in het donker zitten! De hele dag in je nest liggen stinken! Gamen gamen en nog eens gamen! Filmpjes kijken, tik-tok, YouTube, leeg leeg leeg!

Ze moest eens weten. Maar morgen is het zover. Dus zeggen we tegen elkaar: nog even volhouden. Alle seinen staan op groen. Alleen in Cambodja lopen ze nog wat achter. Maar dat komt ook door het tijdsverschil. In China schijnt het dan weer geen probleem te zijn. In Canada weer wel, in Namibië ook. Zit weinig logica in voor mij.

Op zich zou het nergens een probleem moeten zijn. We rollen ons programma uit zoals de nacht over de wereld

glijdt. Waar de nieuwe dag begint, staat alles aan. Het begin van die nieuwe dag hebben we bepaald op drie uur in de middag overal lokale tijd.

Ik doe de promotie, 24/7 online.

Slapen is een relatieve routine.

In Japan hebben ze ons *Hikikomori* genoemd. Die naam hebben we wereldwijd omarmd. Jongeren tussen de 15 en 39 jaar die zich uit de samenleving terugtrekken en de tijd doden op hun eigen kamertjes. Saitô Tamaki, psychiater, heeft ons als eerste zo aangeduid. Een boek over ons geschreven. Kluizenaars in eeuwige adolescentie.

In Frankrijk is er ook een psychiater bekend mee geworden: Marie-Jeanne Guedj. Over haar werk met ons is een documentaire gemaakt: *Hikikomori, les reclus volontaires?* Een moeder in die film zegt over haar zoon: hij leeft, maar hij is verdwenen. Ik las er laatst nog een artikel over in de Volkskrant, daar citeer ik nu uit. Ze begrijpen ons niet.

Ze denken dat wij schuw zijn. We zijn niet schuw. We zijn met andere dingen bezig dan ons wassen en naar de wc gaan. Dus daar vertonen we vreemd gedrag. Begrijpelijk dat de moeders zich zorgen maken. Omdat we ongelukkig zijn. Klopt ook. Zijn we ook. Maar sinds we elkaar gevonden hebben. Verenigd zijn. Met dank aan de naamgeving. Gaat het goed met ons. Heel goed zelfs. We gaan de wereld redden.

De mensen denken dat wij zonderlingen zijn. Teruggetrokken op onze kamertjes. Afgekeerd van de samenleving. Het

tegendeel is waar. Wij bereiden ons voor. En we zijn de weg-bereiders. Ik doe daarin de promotie, zoals gezegd. Ik rol het hele gebeuren uit over de publieke sector. Ik hoef niet alles tot in het kleinste detail te begrijpen. Hou het simpel. Ik weet niet of ik het overal mee eens ben.

Promotie voor het Nederlandse taalgebied, even voor de duidelijkheid. Dat kan ik in mijn eentje. Voor andere taalgebieden zijn er meerdere nodig. *Overall* in het Engels en het Chinees. Daar is gedoe over geweest. Maar Babylon lukt in geen enkele simulatie, tenminste niet op de korte termijn. We hebben het wel geprobeerd. Ik ben geen linguïst. Het werd armoedig. En keuzevrijheid in de communicatie staat voorop, dus dat bijt met een verplichting tot een soort van Esperanto. Op de lange duur is wel de verwachting dat een van de grote talen leidend wordt.

Contrast: mijn moeder bonkt op de deur. Schreeuwt dat ze het niet langer accepteert. Dat het haar huis is. Net zo lang tot ik haar binnenlaat. Ga met mijn rug naar haar toe op bed liggen. Beddengoed op de grond, is toch een handreiking. Varkensstal. Ze schudt wanhopig aan mijn schouder. Neemt de was mee. Gelukkig wordt het dan weer stil. Tot de herrie beneden losbarst. Ze heeft de volumeknop maximaal opgedraaid. De speakers scheuren bijna. Wie is hier nou gek?

Er komen berichten binnen van de anderen. Het is overal hetzelfde liedje. Iemand stelt voor ons niet langer te verzetten. Of tenminste te doen alsof. Sta op, ga douchen, ga de deur uit, maak een wandeling. Of als je daar te slap voor

bent – dat komt voor helaas – ga op een bankje in de zon zitten. Zorg dat de moeders het zien. Maar praat niet tegen ze. Maak ze zonder woorden duidelijk dat ze je met rust moeten laten. Dat je het zelf moet doen. Hebben ze toch ook vaak genoeg tegen je gezegd. Ze zullen hoop krijgen. En het proces niet verder storen.

Er zijn ook moeders die begrip tonen. Dat zijn de gevaarlijkste. Laat me binnen in je wereld. Wat zoek je de hele dag op internet? Welke games speel je? Wie zijn je vrienden? Zou je die niet eens in het echt willen ontmoeten? Het kan verleidelijk zijn daarin mee te gaan. Algeheel advies: niet doen. Niet nu. Nog niet. Het is te vroeg.

Mijn taak in de promotie: positieve emotie verbinden aan de grote verandering. Het draait dus niet zozeer om het verstrekken van de juiste informatie, al is die wel impliciet.

We kennen dat uit de begintijd van vele revoluties. Mooie gezonde mensen op het veld aan het werk, in schone fabrieken, gezellige kantoren. Altijd schijnt de zon. Overal is genoeg voor iedereen. En dat zien we, dat voelen we, dat ervaren we. Las ik laatst nog ergens over de Chileen Eugenio Garcia, die campagne voerde voor de verkiezingen na Pinochet: een nieuwe esthetiek voor de nieuwe wereld.

Hoe verhoudt mijn taak zich tot de vrijheid van meningsuiting? Dat is wel een punt van aandacht. Als we straks de macht krijgen over alle media, is onmiddellijk alle persvrijheid in het geding. We zullen een scherp onderscheid moeten maken tussen nieuwsgaring en pr-bedrijven. Maar het is duidelijk dat hier raakvlakken zijn: hoe gaan we daarmee om?

Er is keuzevrijheid in de communicatie, ik zei het al. Dat geldt niet alleen voor de taal waarin men wil spreken, ook voor wat en hoe men iets wil zeggen. Iemand kwam weer eens met het aloude idee van een goednieuws-krant, om daarmee tegenwicht te bieden aan de veronderstelde eenzijdige aandacht voor het slechte nieuws, voor alles wat misgaat in de wereld, van oorlogen en milieurampen tot vergismoorden in de drugscriminaliteit en grensoverschrijdend gedrag bij populaire tv-programma's. Het is toch veel leuker straks mee te leven met alle successen die wij boeken in plaats van steeds te wijzen op wat er mogelijk ook allemaal misgaat?

Maar natuurlijk gaat dat niet werken. En waar zijn we bang voor? Het is niet te vermijden dat er ophef ontstaat over de grote veranderingen die vanaf morgen plaats zullen vinden. Het is niet mijn taak de kritiek die uit die ophef naar voren zal komen te bestrijden met mijn propaganda. Wel wordt er van mij een soort ijzerenheiligheid verwacht in het oproepen van positieve emoties over die grote veranderingen.

Het heeft geen zin te willen leven in een wereld die regelrecht afstevent op haar eigen ondergang. Niemand raakt daardoor gemotiveerd. De wereld nadert haar einde. Stel je dat voor in een spiraal omhoog in plaats van naar beneden. Dan nadert de wereld een nieuw begin.

Ik weet dat de moeders zich schamen. Ze denken dat zij de oorzaak zijn van ons ongeluk. Ze kunnen zich niet voostellen dat dit is wat wij zelf willen. Ze praten er niet graag over. Liefst helemaal niet. Als mensen ernaar vragen – waarom

zit je kind altijd alleen op zijn kamer met de gordijnen dicht – veranderen ze van onderwerp. Als dat niet werkt, als mensen doorvragen, vallen ze langzaam stil. Zo stellen we ons dat voor tenminste. Ik weet het niet zeker, ik ben er zelf nooit bij.

Morgen zien we verder.

HOOFDSTUK 2: DE METANORMAALVERDELING

Er is keuzevrijheid, maar de keuze is beperkt. Voor de meeste mensen zal er niet veel veranderen, behalve de huisvesting. Is die eenmaal op orde, gaat het leven gewoon weer zijn gangetje. Dat is waar de meeste mensen het best bij gedijen. Een ongecompliceerd leuk en prettig leven.

We zijn niet zo naïef te denken dat de hele wereld zich probleemloos, met hooguit een licht schouderophalen of een zucht van vermoeidheid over wat verzinnen ze nou weer, zal aanpassen aan onze plannen. Maar we hebben die wel zodanig ontwikkeld dat ze naadloos aansluiten bij wat wij de metanormailverdeling noemen. De algehele stand van zaken zoals die op dit moment al is. Inclusief alle standaarddeviaties.

Ik moet nu wel toegeven dat ik hier niet kan spreken vanuit heel precieze kennis van alle axioma's en paradigma's die aan dit model ten grondslag liggen. En dat zal voor de meesten van ons gelden. Zo niet voor ons allemaal. De kennis die ik hier vertaal in propaganda, reikt oneindig veel verder dan ons bevattingsvermogen.

Oké, wij nemen de controle over, maar als je daar goed

naar kijkt, is het meer een kwestie van hier en daar wat bijstellen. Op gezag van AI aan de juiste knoppen draaien. Het is niet ondenkbaar dat we daar uiteindelijk ook zelf geen invloed meer op hebben. Maar is dat erg? Is dat een bedreiging voor de samenleving?

AI wordt aangejaagd door algoritmes, gevoed door datastromen. Zelflerende intelligentie kanaliseert die. Wat slaat neer in de uiterwaarden? Typisch Hollandse metafoor, maar niet zonder betekenis. Overstroomgebieden. Dijken, sluizen en vaargeulen. Ik weet dat de anderen hier nogal lacherig over doen. Maar ik acht het noodzakelijk ze daarop te wijzen. Op de gevaren van ons plan. De onvolkomenheden. De verkeerde aannames. De valkuilen.

Maar dit terzijde.

Het is een hele puzzel geweest alle statistiek op elkaar aan te sluiten. Internationale verschillen in benadering. Culturele verschillen. Andere opvattingen over wat geteld wordt en gemeten, en hoe.

Neem werkloosheid. Tel je in het ene land het aantal ingeschrevenen bij een Arbeidsbureau en een Uitkeringsinstantie, dan zijn dat niet per definitie alle mensen zonder werk. In het andere land wordt per persoon het aantal uren besteed aan werk geteld. Dan krijg je heel andere uitkomsten. Hoe vind je daarin de grootste gemene deler? Wat bepaalt de metanormaalverdeling en de standaarddeviatie daarop? Gaan we uit van percentages, over welke populaties gelden die dan?

Het zijn metafysische vragen. Ergens deelbaar, maar niet op ieders niveau. Mijn taak is zoveel mogelijk mensen op

elk niveau bereiken. Met de nuchtere feiten. Waar vanaf morgen iedereen zich aan te houden heeft. In welk rechtssysteem dan ook.

Politiek is vanaf morgen ondergeschikt aan AI.

Op dit soort stellige uitspraken in onze programmering komt vaak commentaar van een van onze oudste leden – bij mijn weten zelfs het enige oudste lid. De meesten van ons zijn tussen de zeventien en dertig jaar oud. Deze man is al zeventig. Heeft zich pas op latere leeftijd teruggetrokken uit het rijke sociale leven dat hij voordien had geleid. Dat neem ik aan tenminste, hij heeft zich er zelf nooit zo over uitgelaten.

We noemen hem de filosoof. We zetten hem niet op een voetstuk en we hebben niet per se ontzag voor zijn ouderdom, maar we hechten wel waarde aan zijn commentaren en nuanceringen. Kern van zijn inbreng is meestal: verliezen we met AI de menselijke maat niet uit het oog. Op zijn minst een punt van aandacht, vind ik.

Haren plukken. Vingers strengelen. Wenkbrauwen masseren. Signalen dat ik me niet op mijn gemak voel. Dat iets me boven het hoofd groeit. Dat deze taak me te zwaar is. Dat ik het niet aankan.

Mijn moeder heeft mijn bed afgehaald. Ik heb me deze keer niet verzet. Dat maakt haar blij en tevreden. En als ik eerlijk ben, mij ook. Ik doe zelfs de gordijnen open en het raam op een kier. Fisse lucht. Straks zal ook mijn kussen ruiken naar de lente. Ik word er vrolijk van.

Kennen de anderen ook zulke tegenstrijdige gevoelens,

zo dicht op elkaar? We hebben het er onderling nooit over. Maar we zijn niet onverschillig. Dat blijkt ook wel uit ons hele plan, toch? Als vanaf morgen de metanormaalverdeling ingaat – de meeste mensen zijn al niet anders gewend – zal duidelijk worden wat wij voor de mensheid betekenen. Er is al te lang gewacht. Maar het is nog niet te laat.